

MIĘDZYNARODOWE NORMY PŁYNNOŚCI JAKO UZUPEŁNIAJĄCE MIARY BEZPIECZEŃSTWA BANKU ORAZ SEKTORA BANKOWEGO

Ivanna Chaikovska *

<https://doi.org/10.18778/2391-6478.4.36.01>

INTERNATIONAL LIQUIDITY STANDARDS AS COMPLEMENTARY MEASURES FOR BANK AND BANKING SECTOR SECURITY

Abstract

The purpose of the article is to assess the security of Polish listed banks and the entire banking sector in terms of their liquidity. This article characterizes the liquidity of the Polish banking sector and Polish listed banks in the years 2009–2019. **Methodology.** The analysis was based on post-crisis LCR and NSFR liquidity ratios. The calculations used the financial data provided by the Bank Focus database, the Polish Financial Supervision Authority and consolidated financial statements of Polish listed banks. To achieve the set objective were used methods of comparing documents and legal acts (especially in the part of the article concerning the characteristics of the international standards of liquidity) and the methods of descriptive statistics (in the empirical part of the article). **Results of the research.** The above analysis is the basis for the verification of the hypothesis that international liquidity standards increase the level of security of Polish listed banks and the entire banking sector.

Keywords: bank, security, liquidity standards, Polish listed banks, liquidity ratio, bank safety.

JEL Class: G21, G3, E5, F5.

* Magister, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, e-mail: ivanna.chaikovska@doctoral.uj.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0002-9425-2852>

WSTĘP

Przed globalnym kryzysem finansowym lat 2009–2011, problematyka płynności banków nie była obszarem regulowanym na poziomie międzynarodowym oraz europejskim (Matz i Neu, 2007: 78–79). W konsekwencji tego, w okresie kryzysowym płynność stała się bardzo niedocenianym aspektem bezpieczeństwa poszczególnych banków, jak również całego sektora bankowego. W szczególności, znalazło to swoje odzwierciedlenie w czasach ostatniego kryzysu, gdy prawie wszystkie banki, korzystające z pomocy publicznej były oceniane jako wypłacalne pod względem wymogów kapitałowych, jednakże odnotowane trudności z płynnością doprowadzały do ich niewypłacalności. Powyższe uświadomiło potrzebę wprowadzenia regulacyjnych miar płynności, które byłyby uzupełnieniem miar adekwatności kapitałowej oraz wskaźników jakości aktywów w celu zapewnienia bezpieczeństwa poszczególnych banków oraz całego sektora bankowego. Dlatego w okresie pokryzysowym po raz pierwszy zostały wyznaczone ilościowe wymogi płynnościowe dla banków na poziomie międzynarodowym i europejskim.

Celem artykułu jest ocena bezpieczeństwa polskich banków giełdowych oraz całego sektora bankowego pod względem ich płynności. W nawiązaniu do powyższego, w niniejszym artykule scharakteryzowano płynność polskiego sektora bankowego oraz polskich banków giełdowych w latach 2009–2019. W szczególności została przeprowadzona szczegółowa analiza wypełnienia międzynarodowych norm LCR i NSFR przez banki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, m.in. PKO Bank SA, Santander Bank SA, Pekao Bank SA, mBank SA, ING Bank SA, BNP Paribas Bank SA, Bank Millennium SA, Alior Bank SA, Getin Noble Bank SA, Bank Handlowy w Warszawie SA, Bank Ochrony Środowiska SA oraz Idea Bank SA. Powyższa analiza jest podstawą do weryfikacji hipotezy, stanowiącej iż międzynarodowe normy płynności zwiększają poziom bezpieczeństwa polskich banków giełdowych i całego sektora bankowego.

W pierwszej części artykułu przeanalizowano teoretyczne aspekty pokryzysowych norm płynności w Unii Europejskiej. W części empirycznej artykułu zanalizowany został poziom bezpieczeństwa polskiego sektora bankowego oraz banków giełdowych pod względem ich płynności. W drugiej części artykułu oceniono poziom płynności polskiego sektora bankowego oraz wybranych banków giełdowych na podstawie pokryzysowych norm, m.in. wskaźnika pokrycia płynności LCR oraz wskaźnika stabilnego finansowania netto NSFR. W artykule posłużono się metodą porównywania dokumentów i aktów prawnych (szczególnie w części artykułu, dotyczącej charakterystyki międzynarodowych standardów płynności) oraz metodami statystyki opisowej (w empirycznej części artykułu).

1. POKRYZYSOWE NORMY PŁYNNOŚCI W UNII EUROPEJSKIEJ: ASPEKTY TEORETYCZNE

W czasie globalnego kryzysu finansowego lat 2009–2011 odnotowane trudności z płynnością stawały się pierwszymi sygnałami problemów finansowych banków, zanim pojawiały się trudności z wypłacalnością czy z pogorszeniem się jakości portfela kredytowego. To oznacza, iż przeoczenie momentu, w którym bank ma problemy z płynnością, w krótkim czasie może doprowadzić do jego niewypłacalności, a następnie bankructwa bądź systemowej interwencji rządu (Iwanicz-Drozdowska, 2012: 58). W konsekwencji może to przyczynić się do zachwiania bezpieczeństwa banku. Ponadto ryzyko utraty płynności w zależności od wielkości i siły banku może w większym lub mniejszym stopniu oddziaływać na bezpieczeństwo całego sektora bankowego.

Doświadczenia ostatniego kryzysu finansowego uświadomiły potrzebę wprowadzenia regulacyjnych miar płynności, które byłyby uzupełnieniem miar adekwatności kapitałowej oraz wskaźników jakości aktywów w celu zapewnienia bezpieczeństwa poszczególnych banków oraz całego sektora bankowego¹. Dlatego w 2010 roku na poziomie międzynarodowym w ramach zaleceń Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego, określanych mianem Bazylea III, po raz pierwszy zostały wyznaczone ilościowe wymogi płynnościowe dla banków, działających na skalę międzynarodową.

Celem wprowadzonych ilościowych wymogów płynnościowych była poprawa bezpieczeństwa funkcjonowania banków i zwiększanie ich odporności na sytuacje kryzysowe (Chaikowska, 2019b: 41). Ponadto, zwrócono uwagę na wzmocnienie krótkoterminowej odporności banków w zakresie ryzyka płynności, jak również strukturę finansowania działalności banku, ze szczególnym uwzględnieniem problemu dopasowania terminowej struktury aktywów i pasywów banku (Zygierewicz, 2016: 77; Koleśnik, 2014: 83).

Implementacja zaleceń bazylejskich na poziom europejski odbyła się poprzez wprowadzenie do porządku prawnego UE dyrektywy oraz rozporządzenia określanych mianem pakietu CRD IV/ CRR (*Capital Requirements Directive IV/Capital Requirements Regulation*) (Chaikowska, 2019a: 33). W konsekwencji, wprowadzone zostały ilościowe normy płynności poprzez obowiązek stosowania dwóch wskaźników, m.in.:

---

¹ Należy podkreślić, iż stanowiska krytyczne wobec miar bezpieczeństwa banku opartych wyłącznie na adekwatności kapitałowej pojawiły się w okresie przedkryzysowym, m.in. w ostatniej dekadzie XX w. Globalny kryzys finansowy w latach 2009–2011 doprowadził do wyjścia na jaw konsekwencji pominięcia dodatkowych rodzajów ryzyk przy ocenie bezpieczeństwa, m.in. ryzyka płynności. Zmusić także regulatorów zarówno na poziomie międzynarodowym, europejskim, jak i krajowym, do zainteresowania się sytuacją płynnościową banków (Gennotte and Pyle, 1991: 805–824; Niedziółka, 2012: 40).

- wskaźnika pokrycia płynności (*Liquidity Coverage Ratio* – LCR) oraz
- wskaźnika stabilnego finansowania (*Net Stable Funding Ratio* – NSFR).

Wyżej wymienione wskaźniki są ilościowym odzwierciedleniem dwóch rodzajów płynności², odnoszących się do krótkoterminowej i długoterminowej sytuacji finansowej banku. W szczególności wskaźnik pokrycia płynności odnosi się do płynności krótkoterminowej, innymi słowy bieżącej, która oznacza zdolność do regulowania bieżących zobowiązań, wynikająca z dostatecznej ilości płynnych środków. Z kolei, wskaźnik stabilnego finansowania określa płynność długoterminową, innymi słowy strukturalną, czyli właściwą strukturę terminową aktywów i pasywów, która zapewnia ciągłość finansowania działalności banku³.

1.1. Wskaźnik pokrycia płynności LCR jako pokryzysowa norma płynności krótkoterminowej

Istota wskaźnika pokrycia płynności (LCR) sprowadza się do pytania, czy posiadany zapas aktywów o wysokiej płynności pozwala na pokrycie przewidywanego odpływu środków w sytuacji kryzysowej w ciągu 30 dni. Jest on determinowany relacją aktywa o wysokiej płynności (tj. zabezpieczenia przed utratą płynności) do wypływów środków netto w ciągu jednego miesiąca. Wskaźnik obliczany jest zgodnie z poniższym wzorem⁴:

$$= \frac{\text{Wskaźnik pokrycia płynności (LCR)} \\ \text{aktywa płynne o wysokiej jakości (high quality liquid assets)}}{\text{wypływ środków netto w ciągu 30 dni (net cash outflows over a 30-day time period)}}$$

Za aktywa płynne o wysokiej jakości zostały uznane aktywa, które mogą być łatwo i natychmiast zamienione na gotówkę przy niewielkiej lub żadnej utracie wartości, co powinno stanowić zabezpieczenie przed utratą płynności. Zaliczyć można do nich: gotówkę, rezerwy w banku centralnym, rynkowe papiery wartościowe emitowane lub gwarantowane przez państwo, banki centralne, międzynarodowe banki rozwoju, instytucje zaliczane do finansów publicznych poniżej szczebla centralnego, papiery wartościowe o wadze ryzyka wyższej niż 0%. Z kolei, wypływ środków netto w ciągu 30 dni zdefiniowany jest jako łączny,

² W niniejszym artykule jako płynność banku rozumie się zdolność banku do terminowego wywiązywania się z bieżących zobowiązań oraz możliwość kontynuowania działalności gwarantowanej właściwą strukturą terminową aktywów i pasywów.

³ Terminy: wymagalności lokat i udzielania gwarancji są zgodne z terminami zapadalności aktywów i otrzymanych gwarancji (Hałaj, 2008: 16).

⁴ Artykuł 412 Rozporządzenia (CRR) Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

oczekiwany odpływ gotówki pomniejszony o spodziewane wpływy gotówki w tym samym okresie w warunkach kryzysowych.

Minimalna wartość wskaźnika pokrycia płynności została ustalona na poziomie 100%. Był on stopniowo wprowadzany od 2015 r., a w pełni w Unii Europejskiej (dalej: UE) zaczął obowiązywać w 2018 r. Szczegółowy harmonogram stopniowego wdrażania wymogu płynności krótkoterminowej LCR w UE został przedstawiony w tabeli 1. Należy podkreślić, iż w UE pełne wdrożenie wskaźnika pokrycia płynności nastąpiło rok wcześniej (tj. 2018 r.) w porównaniu do zaleceń bazylejskich, według których powinno to być nastąpić w 2019 r. (*The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools*, 2013).

Tabela 1. Harmonogram wdrażania wymogu pokrycia płynności LCR w UE

	Od 01.10.2015	Od 01.01.2016	Od 01.01.2017	Od 01.01.2018
Minimalna wartość LCR	60%	70%	80%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Liquidity Coverage Requirement*, 2014.

1.2. Wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) jako pokryzysowa norma płynności długoterminowej

Drugim wymogiem dotyczącym spełnienia normy płynności długoterminowej wprowadzonym w Unii Europejskiej jest wskaźnik stabilnego finansowania netto (*Net Stable Funding Ratio* – NSFR). Ma on zapewnić stabilność finansowania banków w okresie jednego roku, gdyby wystąpiła sytuacja kryzysowa. Dodatkowo, norma NSFR ma przyczynić się do zmniejszenia skali niedopasowania wymagalności pasywów i zapadalności aktywów (Flotyński, 2017: 53). Wskaźnik obliczany jest według następującego wzoru:

$$\begin{aligned} & \text{Wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR)} \\ & = \\ & \frac{\text{dostępne stabilne finansowanie}}{\text{wymagane stabilne finansowanie}} \end{aligned}$$

Współczynnik NSFR obliczany jest jako stosunek dostępnej kwoty finansowania stabilnego (tj. stabilne fundusze własne i obce) do sumy pozycji wymagających stabilnych źródeł finansowania (tj. aktywa niepłynne i o ograniczonej płynności) w okresie jednego roku przy rozszerzonym scenariuszu warunków skrajnych. Docelowa minimalna wartość tego wskaźnika została ustanowiona na poziomie 100%.

Definicja dostępnego finansowania długoterminowego obejmuje kapitał, akcje uprzywilejowane o terminie zapadalności dłuższym niż jeden rok, część depozytów bez terminu zapadalności lub z terminem krótszym niż jeden rok oraz część finansowania z rynku hurtowego o terminie krótszym niż jeden rok, które są spodziewane pozostać w banku dłużej, nawet w warunkach zaburzeń rynkowych. Wymienione pozycje pasywów tworzą licznik wskaźnika NSFR, którym są przepisane odpowiednie wagi procentowe, m.in. im bardziej są stabilne, tym większą przypisuje się im wagę. Szczegółowa analiza wag procentowych pozycji bilansowych została przedstawiona w tabeli 2. Przykładowo kapitał regulacyjny oraz depozyty o terminie zapadalności co najmniej jednego roku mają największą wagę 100%.

Tabela 2. Pozycje bilansowe i ich wagi potrzebne do obliczenia dostępnego stabilnego finansowania według metodyki BCBS-BIS

Składniki dostępnego stabilnego finansowania	Waga składnika	Rekomendowane działanie banku w celu dostosowania do normy NSFR
Kapitał regulacyjny	100%	Zwiększenie wartości pozycji
Stabilne depozyty (na żądanie) o nieustalonym terminie wymagalności i depozyty terminowe o terminie wymagalności poniżej 1 roku założone przez klientów detalicznych i małe przedsiębiorstwa	95%	Zwiększenie wartości pozycji
Mniej stabilne depozyty o nieustalonym terminie wymagalności i depozyty terminowe o terminie wymagalności poniżej 1 roku założone przez klientów detalicznych i małe przedsiębiorstwa	90%	Zwiększenie wartości pozycji
Finansowanie o terminie wymagalności poniżej 1 roku udzielone przez korporacje niefinansowe, państwa, przedsiębiorstwa publiczne, wielostronne i narodowe banki rozwoju, z uwzględnieniem finansowania zapewnianego przez banki centralne i instytucje finansowe	50%	Zmniejszanie wartości pozycji
<ul style="list-style-type: none"> • Pozostałe zobowiązania i kapitały nieuwzględnione w powyższych kategoriach, z uwzględnieniem zobowiązań o nieustalonym terminie wymagalności (ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań na podatek odroczoney); • Wierzytelności (obowiązujące w dacie transakcji) powstałe w wyniku nabycia instrumentów finansowych, walut obcych lub surowców 	0%	Zmniejszanie wartości pozycji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *The Net Stable Funding Ratio*, 2014.

W mianowniku NSFR wyliczana jest wielkość wymaganego stabilnego finansowania, która uwzględnia pozycje aktywów banku. Podobnie, jak w przypadku licznika, zastosowania mają różne wagi – w im większym stopniu dany rodzaj aktywów wymaga pokrycia stabilnymi źródłami finansowania (jest mniej płynny), tym wyższą wagę przypisuje mu się. Szczegółowa analiza wag procentowych poszczególnych pozycji aktywów została przedstawiona w tabeli 3. Wagę 0% ma przykładowo gotówka oraz środki na rachunku w banku centralnym, natomiast kredyty hipoteczne mają wagę 65%.

Tabela 3. Pozycje bilansowe i ich wagi potrzebne do obliczenia wymaganego stabilnego finansowania według metodyki BCBS-BIS

Składniki wymaganego stabilnego finansowania	Waga składnik	Rekomendowane działanie banku w celu dostosowania do normy NSFR
<ul style="list-style-type: none"> • Gotówka, • Środki na rachunku w banku centralnym, • Należności od banków centralnych z terminem zapadalności krótszym niż 6 miesięcy, • Należności (obowiązujące w dacie transakcji) powstałe w wyniku sprzedaży instrumentów finansowych, walut obcych lub surowców 	0%	Zwiększenie wartości pozycji
Nieobciążone aktywa poziomu 1, z wyłączeniem gotówki i środków na rachunku w banku centralnym	5%	Zwiększenie wartości pozycji
Nieobciążone pożyczki dla instytucji finansowych z terminem zapadalności krótszym niż 6 miesięcy, zabezpieczone aktywami poziomu 1 (zgodnie z definicją w LCR paragraf 50)	10%	Zwiększenie wartości pozycji
<ul style="list-style-type: none"> • Pozostałe nieobciążone pożyczki dla instytucji finansowych z terminem zapadalności krótszym niż 6 miesięcy, które nie zostały uwzględnione w powyższych kategoriach, • Nieobciążone aktywa poziomu 2A 	15%	Zwiększenie wartości pozycji
<ul style="list-style-type: none"> • Nieobciążone aktywa poziomu 2B, • Aktywa płynne wysokiej jakości (HQLA) obciążone na okres między 6 a 12 miesięcy, • Pożyczki dla instytucji finansowych i banku centralnego z terminem zapadalności między 6 a 12 miesięcy, • Depozyty zdeponowane w innych instytucjach finansowych w celach operacyjnych, • Pozostałe aktywa nieujęte w powyższych kategoriach o terminie zapadalności poniżej 1 roku, wliczając w to kredyty dla klientów korporacyjnych, detalicznych, małych przedsiębiorstw i pożyczek dla państw i przedsiębiorstw sektora publicznego, 	50%	Zmniejszenie wartości pozycji

<ul style="list-style-type: none"> Nieobciążone kredyty hipoteczne o terminie zapadalności 1 roku i powyżej o wadze ryzyka co najwyżej 35% (według podejścia standaryzowanego), Pozostałe nieobciążone kredyty, nieuwzględnione w powyższych kategoriach, z wyjątkiem kredytów dla instytucji finansowych, o terminie zapadalności 1 roku i powyżej o wadze ryzyka co najwyżej 35% (według podejścia standaryzowanego) 	65%	Zmniejszanie wartości pozycji
<ul style="list-style-type: none"> Gotówka, papiery wartościowe i inne aktywa ujmowane jako depozyt wstępny na instrumenty pochodne i gotówka lub inne aktywa będące składką do funduszu CCP na wypadek niewykonania zobowiązania, Pozostałe nieobciążone kredyty niezagrożone z wagą ryzyka powyżej 35% (według podejścia standaryzowanego) z terminem zapadalności co najmniej 1 rok, z wyłączeniem kredytów udzielonych instytucjom finansowym, Nieobciążone i niezaniechane papiery wartościowe, niekwalifikowane jako aktywa płynne wysokiej jakości z terminem zapadalności co najmniej 1 rok oraz akcje notowane na giełdach papierów wartościowych Surowce będące fizycznie w obrocie, z uwzględnieniem złota 	85%	Zmniejszanie wartości pozycji
<ul style="list-style-type: none"> Wszystkie aktywa obciążone na okres 1 roku lub dłużej, Pozostałe aktywa nieuwzględnione w powyższych kategoriach, włączając w to kredyty zagrożone, pożyczki dla instytucji finansowych z terminem zapadalności 1 rok i dłużej, akcje nie notowane na giełdach papierów wartościowych, aktywa trwałe, pozycje pomniejszające kapitał regulacyjny, odsetki zatrzymane, aktywa ubezpieczeniowe, odsetki od spółek zależnych i papiery wartościowe zaniechane 	100%	Zmniejszanie wartości pozycji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *The Net Stable Funding Ratio*, 2014.

Norma płynności NSFR obejmuje analizę struktury bilansu banków, która ma na celu ograniczenie skali transformacji terminów, aby długoterminowe i właściwie niewypowiadalne kredyty nie były finansowane krótkoterminowymi (nawet jednodniowymi) depozytami międzybankowymi (Oleszko, 2010). Wskaźnik ten mierzy bowiem pokrycie określonych kategorii zobowiązań (bilansowych i pozabilansowych) wybranymi pozycjami aktywów w podziale terminowym oraz pokrycie aktywów niepłynnych funduszami własnymi pomniejszonymi o wartość wymogów kapitałowych z tytułu wybranych kategorii ryzyka.

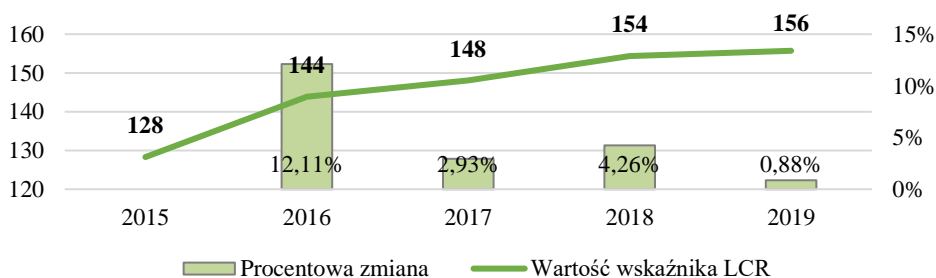
Z pewnością dostosowania do minimalnej wartości NSFR (tj. 100%) pociągną za sobą istotne zmiany w bilansach banków oraz rachunkach zysków i strat. W szczególności dotyczy to instytucji bankowych niespełniających normy NSFR, których aktywa nie są w wystarczającym stopniu pokryte długoterminowym, stabilnym finansowaniem (Flotyński 2017: 54). W procesie dostosowania ogólna zasada w przypadku pasywów sprowadza się do tego, aby zwiększać udział stabilnych, długoterminowych źródeł finansowania, a zmniejszać udział zobowiązań

o wymagalności poniżej jednego roku. Z kolei, najważniejszą zasadą odnoszącą się do aktywów jest wzrost udziału pozycji wymagających niewielkiego pokrycia stabilnymi źródłami finansowania.

2. OCENA POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA W SEKTORZE BANKOWYM W POLSCE ORAZ BANKACH GIEŁDOWYCH W ŚWIETLE POKRYZYSOWYCH NORM PŁYNNOŚCI

Wskaźnik LCR, jako obowiązkowy minimalny wymóg ilościowy w Polsce, podobnie jak w całej Unii Europejskiej, zaczął obowiązywać częściowo od 01 października 2015 r. oraz w pełni od 2018 r. Według danych KNF od 2015 r. większość banków spełniała również docelowy poziom wskaźnika LCR na poziomie 100%, a poziom tego wskaźnika w sektorze bankowym w Polsce kształtował się na poziomie wyższym od 128%. Szczegółowa analiza poziomu wskaźnika pokrycia płynności LCR polskiego sektora bankowego została przedstawiona na wykresie 1.

* W 2015 r. wartość wskaźnika LCR wyliczona została za pomocą uśrednienia wartości wskaźników LCR polskich banków giełdowych.

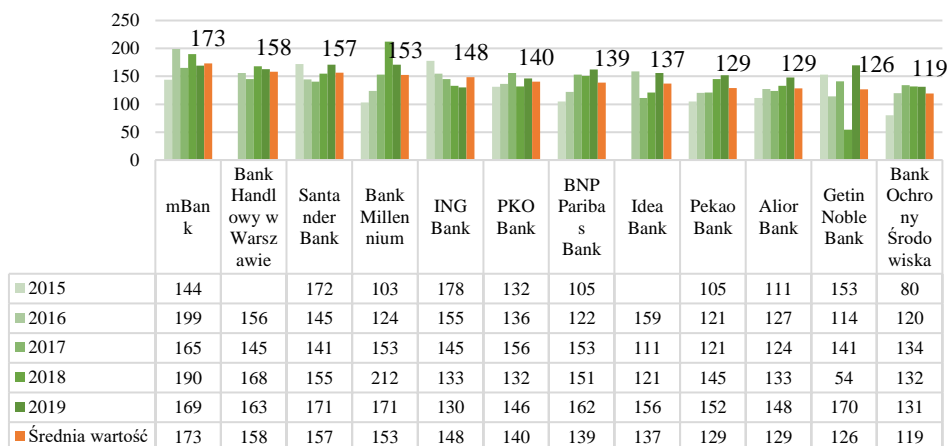
Wykres 1. Poziom wskaźnika pokrycia płynności LCR polskiego sektora bankowego w latach 2015–2019 [w %].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego – *Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2020 roku*, 2021: 51.

W latach 2015–2019 poziom wskaźnika pokrycia płynności LCR w sektorze bankowym w Polsce wynosił od 128 do 156%. Wartości te znacznie przekraczały wymagane minimum. W ciągu analizowanego okresu kontynuowany był pozytywny trend wzrostowy wartości wskaźnika, co prowadziło do wzmocnienia pozycji płynnościowej polskiego sektora bankowego. W szczególności, najwyższe procentowe tempo wzrostu było odnotowane w 2016 r. (12,11%), które pomimo

obserwowanego osłabienia tempa wzrostu w latach 2017–2018, zostało kontynuowane w następnych latach. Trwająca tendencja wzrostowa poziomu wskaźnika pokrycia płynności LCR polskiego sektora bankowego może świadczyć o wysokim poziomie bezpieczeństwa tego sektora. Jednak, jak zostało zaznaczone w raporcie KNF, bardzo wysokie wskaźniki LCR osiągnięte przez większość analizowanych banków, rodzą również obawy o to, czy wskaźnik ten nie jest zbyt liberalny w przypadku polskiego sektora bankowego, co może prowadzić do błędnej oceny faktycznego poziomu ryzyka płynności (*Raport o sytuacji banków w 2015 r.*, 2016: 33).

W celu prześledzenia faktycznej sytuacji płynnościowej polskich banków, na wykresie 2 przeprowadzona została szczegółowa analiza dostosowania się banków notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie do wypełnienia normy wskaźnika pokrycia płynności LCR w latach 2015–2019.

Wykres 2. Wskaźnik pokrycia płynności LCR polskich banków giełdowych w latach 2015–2019 [w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Bank Focus (Bank Focus Database).

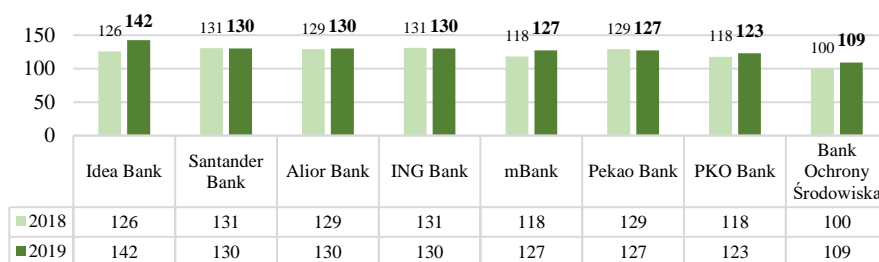
Z wykresu 2 wynika, iż w 2015 r. wszystkie analizowane banki spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 60%. Co więcej, prawie wszystkie banki objęte badaniem (z wyjątkiem Banku Ochrony Środowiska SA), spełniały również docelowy poziom tego wskaźnika 100%. Wśród analizowanych banków w latach 2015–2019, najwyższym przeciętnym poziomem wskaźnika pokrycia płynności LCR charakteryzowały się: mBank SA (173%), Bank Handlowy w Warszawie SA (158%) oraz Santander Bank SA (157%). Z kolei, do banków

o najniższym przeciętnym poziomie tego wskaźnika należy zaliczyć: Bank Ochrony Środowiska SA (119%), Getin Noble Bank SA (126%) oraz Alior Bank SA (129%). Ponadto, wzrostowy trend tego wskaźnika zaobserwowano m.in. w mBanku SA, Millennium Banku SA, BNP Paribas Banku SA, Pekao Banku SA, Alior Banku SA oraz Banku Ochrony Środowiska SA. Natomiast trend spadający wystąpił m.in. w ING Banku SA oraz Getin Noble Banku SA. Należy podkreślić, iż w niektórych bankach (m.in. Banku Handlowym w Warszawie SA, Santander Banku SA oraz PKO Banku SA) poziom wskaźnika LCR w analizowanym okresie kształtował się na stabilnym poziomie z nieznacznymi wahaniami.

Jak wskazują wyniki analizy, na przestrzeni lat 2015–2019 poziom płynności krótkoterminowej polskich banków był na poziomie powyżej wymaganego. Wyjątek stanowi Getin Noble Bank SA, dla którego poziom wskaźnika LCR w 2018 r. wyniósł 54%, znacząco poniżej obowiązującej normy LCR w krajach UE (tj. 100%). Jak zaznaczono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w listopadzie 2018 r. bank utracił płynność wskutek natężenia spekulacji medialnych oraz niepewności klientów (*Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Getin Noble Bank SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 r.*, 2019: 17). W konsekwencji, doprowadziło to do wzmoczonego wypływu środków ulokowanych w tym banku oraz spadku wskaźnika LCR. W celu odbudowy pozycji płynnościowej na przełomie lat 2018–2019 Getin Noble Bank SA uruchomił działania wynikające z Planu Awaryjnego utrzymania płynności w sytuacjach kryzysowych. Bank dokonał m.in. sprzedaży papierów dłużnych z portfela płynnościowego, pozyskał kredyt refinansowy z Narodowego Banku Polskiego, ograniczył działalność kredytową w wybranych obszarach oraz istotnie podwyższył oprocentowanie depozytów.

Z jednej strony, utrzymanie przez prawie wszystkie polskie banki giełdowe wskaźnika pokrycia płynności na poziomie wyższym niż 100% może świadczyć o wysokim poziomie bezpieczeństwa analizowanych banków. Z drugiej strony, bezproblemowe wypełnienie normy płynnościowej LCR przez banki objęte badaniem w latach 2015–2019 mogło być bezpośrednio powiązane z wprowadzeniem wiążących norm płynności przez KNF w okresie przedkryzysowym (Kuligowska, 2019).

Wskaźnik stabilnego finansowania netto NSFR jako obowiązkowy minimalny wymóg ilościowy zaczął obowiązywać europejskie banki od stycznia 2018 r. To oznacza, że zarówno w Polsce, jak w całej Unii Europejskiej, każdy bank jest zobligowany spełniać tę normę płynności na potrzeby oceny nadzorczej. Analiza dostosowania polskich banków giełdowych do wskazanej normy w latach 2018–2019 została przedstawiona na wykresie 3.

* brak danych dotyczących poziomu wskaźnika NSFR w sprawozdaniach banków: BNP Paribas SA, Bank Millennium SA, Bank Handlowy w Warszawie SA oraz Bank Ochrony Środowiska SA. W 2018 r. dla Banku Ochrony Środowiska SA poziom wskaźnika NSFR przyjęto na poziomie 100% na podstawie zapisu w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym o treści: „Bank posiada dla tego wskaźnika wewnętrzną wartość ostrzegawczą na poziomie docelowego limitu nadzorczego tj. 100%”.

Wykres 3. Wskaźnik stabilnego finansowania netto NSFR polskich banków giełdowych w latach 2018–2019 [w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Bank Focus oraz rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych analizowanych banków.

Z wykresu 3 wynika, iż płynność długookresowa wyrażona przez wskaźnik stabilnego finansowania NSFR analizowanych banków giełdowych w latach 2018–2019 była zróżnicowana. Przy tym należy podkreślić, iż wspólną cechą jest fakt, iż w badanym okresie wszystkie analizowane banki spełniały obowiązującą normę NSFR na poziomie 100%. Najwyższy poziom wskaźnika w 2019 r. odnotował Idea Bank SA (142%), natomiast najniższy – Bank Ochrony Środowiska SA (109%). W większości analizowanych banków można dostrzec tendencję wzrostową wskaźnika stabilnego finansowania netto, która była wynikiem zmian wielkości poszczególnych pozycji aktywów oraz/lub zmian wielkości poszczególnych pozycji pasywów tych banków. Z kolei, w niektórych bankach (m.in. Santander Banku SA, ING Banku SA oraz Pekao Banku SA) poziom wskaźnika w analizowanym okresie utrzymywał się na stabilnym poziomie z nieznacznymi wahaniami.

W celu dalszych wzrostów wartości wskaźnika NSFR polskie banki giełdowe powinny zwiększyć wartość dostępnego stabilnego finansowania (wartość licznika) lub zmniejszyć wymagane stabilne finansowanie (wartość mianownika). To oznacza, iż w ramach pasywów należy zwiększać udział pozycji z wysokimi wagami, np. kapitałów własnych *Tier 1* oraz stabilnych depozytów (w szczególności depozytów długoterminowych). Z kolei, w ramach aktywów należy zwiększać udział pozycji z niskimi wagami, tj. pozycji, które nie wymagają wcale (lub nie-

wiele) pokrycia stabilnymi źródłami finansowania (np. gotówka, środki na rachunku w banku centralnym, należności od banków centralnych z terminem zapadalności krótszym niż 6 miesięcy).

Porównując dynamikę kształtowania się wskaźnika LCR (wykres 2) oraz wskaźnika NSFR (wykres 3), można wyciągnąć następujące wnioski:

- najbardziej bezpiecznym pod względem płynności krótkoterminowej wśród analizowanych banków w 2019 r. były Santander Bank SA oraz Millennium Bank SA, wskaźnik LCR dla tych banków był na poziomie 171%,

- najbardziej bezpiecznym pod względem płynności długoterminowej w 2019 r. był Idea Bank SA. Wskaźnik NSFR wyniósł 142%, natomiast wskaźnik LCR 156%,

- najbardziej bezpiecznym bankiem pod względem dwóch rodzajów płynności w 2019 r. był Santander Bank SA. Wskaźniki LCR i NSFR wyniosły odpowiednio 171% oraz NSFR 130%. Bank ten w 2019 r. charakteryzował się znaczącym poziomem nadpłynności zarówno w krótko-, jak i w długoterminowej perspektywie,

- najmniej bezpiecznym pod względem dwóch rodzajów płynności w 2019 r. był Bank Ochrony Środowiska SA. Wskaźnik płynności krótkoterminowej wyniósł 131%, a płynności długoterminowej – 109%.

Z wyżej przeprowadzonej analizy wskaźników płynności LCR i NSFR wynika, że wprowadzenie pokryzysowych norm płynności nie było silnym szokiem dla banków działających w Polsce, gdyż już wcześniej obowiązywały je krajowe normy o charakterze ilościowym. W wyniku wypełnienia przez analizowane banki minimalnych norm LCR i NSFR, wszystkie objęte badaniem banki działające w Polsce można uznać za bezpieczne pod względem ich sytuacji płynnościowej (wyjątek stanowił Getin Noble Bank SA w 2018 r.).

PODSUMOWANIE

Banki opierają swoją działalność głównie na zewnętrznych źródłach finansowania. Są zobowiązane zarządzać bilansem w taki sposób, aby terminowo realizować zobowiązania wobec deponentów i innych inwestorów, którzy powierzyli im swoje środki. Jest to podstawowy warunek utrzymania płynności i zachowania zaufania ze strony klientów, co pozwala zachować stały dostęp do źródeł finansowania działalności i ciągłości funkcjonowania banku. Ponadto, jak pokazują doświadczenia kryzysu finansowego, który miał miejsce w latach 2009–2011 utrzymanie płynności jest ważne z perspektywy bezpieczeństwa banku oraz całego sektora bankowego. W okresie pokryzysowym na poziomie międzynarodowym, a następnie europejskim i krajowym, zostały wprowadzone normy płynności

krótko- i długoterminowej, m.in. wskaźnik pokrycia płynności LCR oraz stabilnego finansowania netto NSFR.

Analiza dostosowania do wyżej wymienionych norm wskazuje, iż w latach 2015–2019 polski sektor bankowy można uznać za bezpieczny pod względem ich płynności krótko- i długoterminowej. Ponadto z badania wynika, iż wprowadzenie pokryzysowych norm płynności nie było silnym szokiem dla banków działających w Polsce, ponieważ już wcześniej obowiązywały je krajowe normy płynnościowe o charakterze ilościowym (m.in. wskaźniki płynności M1, M2, M3 oraz M4). Należy podkreślić, iż wprowadzenie i utrzymanie krajowych miar płynności w okresie przedkryzysowym przyczyniło się do tego, iż polskie banki były przygotowane do implementacji pokryzysowych norm LCR i NSFR. W konsekwencji, przełożyło się to na bezproblemowe dostosowanie się polskich banków do nowych wymagań w zakresie płynności.

Ponadto, w wyniku analizy wskaźnika LCR (wykres 2) oraz wskaźnika NSFR (wykres 3) zostały wyciągnięte następujące wnioski:

- najbardziej bezpiecznym pod względem dwóch rodzajów płynności w 2019 r. był Santander Bank SA ze wskaźnikiem LCR o wartości 171% oraz wskaźnikiem NSFR równym 130%,

- najmniej bezpiecznym pod względem dwóch rodzajów płynności w 2019 r. był Bank Ochrony Środowiska SA. Wskaźniki LCR i NSFR wyniosły odpowiednio 131% oraz 109%.

Spełnianie przez bank pokryzysowych wymogów LCR i NSFR nie stanowi jednak gwarancji, że bank jest odporny na odpływ środków zewnętrznych i realizację ryzyka płynności. Jak pokazują doświadczenia, żadne rozwiązanie nie jest w stanie w pełni zabezpieczyć bank przed masowym, skumulowanym w czasie, odpływem środków. Potwierdzeniem tego, może być zdarzenie utraty płynności przez Getin Noble Banku SA, które miało miejsce w listopadzie 2018 r. Nastąpiło ono wskutek natężenia spekulacji medialnych oraz niepewności klientów dotyczących sytuacji finansowej banku (*Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Getin Noble Bank SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 r.*, 2019: 17). Warto zaznaczyć, że przed doświadczeniem gwałtownego odpływu depozytów klientów bank ten miał relatywnie wysokie wskaźniki płynności krótkoterminowej LCR (wykres 2). Świadczy to o krytycznym znaczeniu kanału zaufania klientów dla sytuacji płynnościowej banku⁵, który może spowodować konieczność realizacji wypłat w skali wyższej niż wynikałoby to z terminów zapadalności zobowiązań. W nawiązaniu do powyższego, do głównych przyczyn utraty płynności przez banki można zaliczyć między innymi:

---

⁵ Rozwiązaniem systemowym, które powinno ograniczyć skłonność większości deponentów do wycofywania środków z banków – bez względu na okoliczności – są publiczne gwarancje depozytowe (do wysokości równej 100 tys. euro) – *Raport o stabilności systemu finansowego*, 2019.

- „run” na banki, czyli masowe i w dużej mierze mające podłoże psychologiczne, wycofywania depozytów z banków;
- efekt domina braku płynności lub zarażenia się brakiem płynności (problemy płynnościowe jednego banku determinują niedobór płynności wśród niektórych jego kontrahentów);
- zaprzestanie funkcjonowania międzybankowego rynku kredytowego wskutek utraty wzajemnego zaufania między bankami;
- niedopasowanie strukturalne aktywów i pasywów wyrażające się w finansowaniu długoterminowych niepłynnych aktywów krótkoterminowymi niestabilnymi źródłami finansowania.

Podsumowując należy podkreślić, iż hipoteza badawcza została potwierdzona. Dostosowanie się banków do pokryzysowych regulacji prawnych w zakresie międzynarodowych miar płynności, przyczynia się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa polskich banków giełdowych i całego sektora bankowego.

BIBLIOGRAFIA

- Bank Focus Database, <https://www.bvdinfo.com/en-us/our-products/data/international/bank-focus> [dostęp 01.03.2020].
- Chaikowska, I. (2019a). Regulacje finansowe Unii Europejskiej w okresie pokryzysowym a działania dyscyplinujące nadzoru bankowego. *Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerhanda*, 1(3).
- Chaikowska, I. (2019b). Zasada zapewnienia zgodności i działania dyscyplinujące organów nadzoru bankowego w okresie pokryzysowym. *Bezpieczny Bank*, 3(76).
- Flotyński, M. (2017). Wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) a zmiany w strukturze aktywów i pasywów banków. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 325.
- Gennotte, G. and Pyle, D. (1991). Capital Controls and Bank Risk. *Journal of Banking and Finance*, 15(4–5). [http://dx.doi.org/10.1016/0378-4266\(91\)90101-Q](http://dx.doi.org/10.1016/0378-4266(91)90101-Q) [dostęp 15.09.2021].
- Hałaj, G. (2008). Przegląd metod badania płynności banków. *Bank i Kredyt*, lipiec.
- Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2020 roku (2021). Komisja Nadzoru Bankowego, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Informacja_na_temat_sytuacji_sektora_bankowego_w_2020_roku.pdf [dostęp 10.08.2021].
- Iwanicz-Drozdowska, M. (2012). Regulacje nadzorcze a zarządzanie ryzykiem. W: M. Iwanicz-Drozdowska, red., *Zarządzanie ryzykiem bankowym*. Warszawa: Wydawnictwo Poltext.
- Koleśnik, J. (2014). Regulacyjne miary płynności w bankach jako dopełnienie miar adekwatności kapitałowej. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Zeszyty Naukowe UEK*, 10(934).
- Kuligowska, A. (2019). Zarządzanie ryzykiem płynności i ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej w banku spółdzielczym, KNF. https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Prezentacja%20CEDUR%2031-07-2019_66875.pdf [dostęp 23.09.2021].
- Liquidity Coverage Requirement Delegated Act. Frequently Asked Questions* (2014). European Commission. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_14_579 [dostęp 16.06.2021].
- Matz, L. and Neu, P. (2007). *Liquidity risk measurement and management: A practitioner's guide to global best practices*. Singapore City: Wiley Finance Series, Wiley&Sons.

- Niedziółka, P. (2012). Perspektywy wdrożenia międzynarodowych norm płynności dla banków, Szkoła Główna Handlowa. <https://journals.pan.pl/Content/87339/mainfile.pdf> [dostęp 10.06.2021].
- Oleszko, M. i Mogilnicki, P. (2010). Zarządzanie płynnością banku oraz firm inwestycyjnych w sytuacjach. *Eforum Bankowość i Finanse*, lipiec. https://nmf.knf.gov.pl/Microportals/NMF/Imagery/ryzyko_plynnosci_tcm74-23540.pdf [dostęp 18.06.2021].
- Raport o stabilności systemu finansowego. Wydanie specjalne: skutki pandemii COVID-19* (2020). Narodowy Bank Polski, czerwiec 2020 r. <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf062020.pdf> [dostęp 05.05.2021].
- Raport o sytuacji banków w 2015 r.* (2016). Komisja Nadzoru Bankowego, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/RAPORT_O_SYTUACJI_BANKOW_2015_47215.pdf [dostęp 10.07.2021].
- Rozporządzenie (CRR) Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.
- Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Getin Noble Bank SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku* (2019), <https://www.gnb.pl/> [dostęp 19.07.2021].
- The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools* (2013). Bank of International Settlements, Basel Committee on Banking Supervision.
- The Net Stable Funding Ratio, Consultative Document Basel III* (2014). Bank for International Settlement (BIS), Basel Committee on Banking Supervision.
- Zygierewicz, M. (2016). Charakterystyka wymogów płynnościowych. W: M. Marcinkowska, P. Wdowiński, red., *Wpływ regulacji kapitałowych i płynnościowych sektora bankowego na wzrost gospodarczy Polski*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Zakończenie recenzji/ End of review: 14.06.2022

Przyjęto/Accepted: 02.11.2022

Opublikowano/Published: 23.11.2022